

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ: ДО ПИТАННЯ ЩОДО ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ*

Сергій Корновенко,

професор, завідувач кафедри інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін ЧНУ ім. Б. Хмельницького, доктор історичних наук

Грина Мігус,

доцент, завідувач кафедри менеджменту та економічної безпеки ЧНУ ім. Б. Хмельницького, доктор економічних наук

Важливу роль у функціонуванні державної системи правової охорони інтелектуальної власності відіграє підготовка фахівців із інтелектуальної власності. За останні роки в Україні налагоджено цілісну систему підготовки та перепідготовки фахівців із інтелектуальної власності. Так, станом на 01.01.2007 року, за даними, що наводить П. Цибульов, 16 вищих навчальних закладів України отримали ліцензії на право провадження освітньої діяльності, пов'язаної з підготовкою та перепідготовкою фахівців за спеціальністю «Інтелектуальна власність» освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліста та магістра [1]. Зокрема, спеціальні кафедри з інтелектуальної власності, які забезпечують підготовку фахівців у сфері інтелектуальної власності, функціонують у Національному університеті «Одеська юридична академія» (кафедра права інтелектуальної власності та корпоративного права) [2], Міжгалузовому інституті післядипломної освіти НТУ «ХПІ» (кафедра інтелектуальної власності та інноватики) [3], Тернопільському національному економічному університеті (кафедра інтелектуальної власності) [4], Національній металургійній академії України (кафедра інтелектуальної власності) [5], Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького (кафедра інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін) [6] і в

інших вищих навчальних закладах України.

Відповідно до п. 6 Концепції розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2009–2014 роки, затвердженої рішенням Колегії Державного департаменту інтелектуальної власності (протокол від 11.03.2009 року № 11), особлива увага з боку держави відводиться підготовці спеціалістів з питань інтелектуальної власності, поширенню знань, формуванню у суспільстві високого рівня культури й освіти у сфері інтелектуальної власності, удосконаленню науково-методичного забезпечення освітньої діяльності, охопленню навчанням у сфері інтелектуальної власності нових категорій населення, насамперед шкільної молоді, створенню умов для підготовки й видання нових наукових розробок, книжок, зокрема навчальних посібників у сфері інтелектуальної власності тощо [7].

Таким чином, упродовж 1990-х років та на початку ХХІ століття в Україні відбувається кадрове забезпечення сфери інтелектуальної власності за освітньо-кваліфікаційними рівнями «спеціаліст» та «магістр».

Підготовка фахівців у сфері інтелектуальної власності здійснюється на основі державних галузевих стандартів вищої освіти України, затверджених у 2006–2007 роках [8]. Ретельний аналіз цих документів, закономірностей роз-

* Стаття друкується в авторській редакції

ПОГЛЯД НАУКОВЦЯ

витку сфери інтелектуальної власності в Україні, зовнішньополітичних орієнтирів нашої держави зумовлює потребу модернізації, удосконалення державних галузевих стандартів вищої освіти України щодо підготовки фахівців у сфері інтелектуальної власності. Насамперед, на нашу думку, потрібно переглянути перелік дисциплін, передбачених для вивчення державними галузевими стандартами вищої освіти України щодо підготовки фахівців у сфері інтелектуальної власності. Так, зокрема, враховуючи динамічність у розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні, вмотивованим є адекватне реагування вищої школи на виклики сучасності. Важливо, щоб майбутні фахівці у сфері інтелектуальної власності, окрім передбачених державним галузевим стандартом, мали достатні знання з договірного права, зобов'язальних відносин, патентно-технічної інформації та документації, експертизи об'єктів права інтелектуальної власності. Для цього доцільним є запровадження таких дисциплін, як: «Основи договірного права», «Правові засади зобов'язальних відносин», «Патентно-технічна інформація та документація», «Експертиза інтелектуальної власності» тощо.

Окрім того, сучасний вектор євроінтеграції України на порядок денний висуває потребу знання майбутніми фахівцями у сфері інтелектуальної власності європейського законодавства у сфері інтелектуальної власності, іноземної мови. У зв'язку з цим слушно видається пропозиція доповнити чинні галузеві стандарти такими предметами, як: «Патентне законодавство зарубіжних країн», «Міжнародне законодавство у сфері інтелектуальної власності», «Ділова іноземна мова» тощо. У такий спосіб, на наше переконання, майбутні фахівці у сфері інтелектуальної власності отримають знання з європейського законодавства у сфері інтелектуальної власності, з іноземної мови. Це дозволить їм бути конкурен-

тоспроможними як на українському, так і європейському ринках послуг у сфері інтелектуальної власності.

Беручи до уваги, що фахівець у сфері інтелектуальної власності повинен не лише знати, а ще і володіти уміннями та навичками, обґрунтованим є збільшення кількості практик, їхньої тривалості. Доцільно було б, щоб майбутні фахівці проходили практику в судових та правоохоронних органах, Державній службі інтелектуальної власності України, Науково-дослідному інституті інтелектуальної власності НАПрН України, експертних установах тощо, брали участь у літніх школах, організованих Всесвітньою організацією інтелектуальної власності тощо. У такий спосіб відбудеться гармонізація двох важливих складових освітянського процесу: теорії та практики. Переконані, що це, окрім всього іншого, позитивно позначиться і на змісті випускних робіт. Загалом випускник магістратури здобуде знання, набуде вмінь та навичок, що стануть у нагоді під час практичної діяльності.

Не менш важливим елементом удосконалення сучасної підготовки фахівців у сфері інтелектуальної власності є збільшення термінів навчання, зокрема у магістратурі. Так, зважаючи на євроінтеграційний вектор розвитку України, очевидно, потрібно відмовитися від підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Спеціаліст». Такий рівень відсутній в освітній системі Євросоюзу та країн-членів Євросоюзу. До того ж державний галузевий стандарт підготовки спеціаліста подібний до державного галузевого стандарту підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр». Натомість це б дозволило термін навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр» збільшити з одного до двох років, наповнити навчання якісно новим змістом. Така пропозиція видається доцільною з огляду на ще одну вагому обставину. Насамперед йдеться про те,

що «Інтелектуальна власність» — специфічна категорія знань. Це дозволяє набирати на навчання абітурієнтів, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр» чи «Спеціаліст» за будь-яким напрямом підготовки. Цю специфіку необхідно враховувати, розробляючи навчальні плани, ураховуючи потребу магістрантів в адаптації до обраного ним напряму підготовки. Слушною видається пропозиція, щоб предмети першого семестру носили більше ознайомлюваний характер, що сприяло б «входженню» магістранта у цікаву, а водночас і непросту сферу інтелектуальної власності. У другому та третьому семестрах магістранти повинні отримати безпосередні знання, уміння та навички за обраним ним напрямом підготовки. Четвертий семестр варто присвятити формуванню прак-

тичних навичок, завершенню написання випускної роботи.

Отже, у сучасній Україні налагоджено цілісну систему підготовки кадрів у сфері інтелектуальної власності. Попри всі позитивні моменти, на нашу думку, як і будь-яка інша система, ця також потребує модифікації, покращення. Висловлені вище пропозиції, на наше переконання, сприятимуть модернізації системи підготовки кадрів у сфері інтелектуальної власності у сучасній Україні. Водночас вони не претендують на істинність в останній інстанції, а радше є підставою для конструктивного обговорення фахівцями удосконалення системи підготовки кадрів у сфері інтелектуальної власності у сучасній Україні. ♦

Список використаних джерел

1. Підготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів і пропаганда знань у сфері інтелектуальної власності // *Наука та інновації*. — 2007. — Т. 3. — № 4. — С. 31–33.
2. Національний університет «Одеська юридична академія» // <http://opua.edu.ua>
3. Міжгалузевий інститут післядипломної освіти НТУ «ХПІ» // <http://www.mipk.kharkiv.edu/index.php?1:12:0>
4. Тернопільський національний економічний університет // http://www.tneu.edu.ua/ua-i-kafedra_intelektualnoji_vlasnosti.html
5. Національна металургійна академія України // <http://dmeti.dp.ua/ua/mdiv/i2022>
6. Інтелектуальна власність: погляд з XXI століття // <http://intellect21.cdu.edu.ua>
7. Концепції розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2009–2014 роки, затвердженої рішенням Колегії Державного департаменту інтелектуальної власності (протокол від 11 березня 2009 р. № 11) // <http://sips.gov.ua/ua/konts9-14.html>
8. Освітньо-професійна програма підготовки спеціаліста за спеціальністю специфічних категорій 7.000002 «Інтелектуальна власність» кваліфікації 2419.2 «Професіонал з інтелектуальної власності». Видання офіційне. — К.: Міністерство освіти і науки України, 2006. — 55 с.; Освітньо-професійна програма підготовки спеціаліста за спеціальністю специфічних категорій 8.000002 «Інтелектуальна власність» кваліфікації 2419.2 «Професіонал з інтелектуальної власності». Видання офіційне. — К.: Міністерство освіти і науки України, 2007. — 51 с.

Надійшла до редакції 24.09.2013 року